

דבר העורכת

לקוראים שלום!

יום האישה הבינלאומי חל בכל שנה ב-8 במרץ החל משנת 1910. הרעיון היה למחות כנגד ניצול נשים בתעשייה ונגד תנאי העסקתן. כיום מוקדש יום זה לבחינת השתלבותן של נשים בכלכלה, בפוליטיקה ובחברה ולציון הישגיהן בתחומים אלה. גיליון מרץ של נושאונצ'יק מצדיע ליום החשוב הזה ומפרסם מספר מאמרים קשורים לנושא האישה.

גליונית זכרון מסין לרגל יום האישה הבינלאומי

כמו כן, האם יודעים אתם על שם מי נקראת חברת אלקטרה המייצרת מקררים? וחברת הרקולס המייצרת מטוסים? האם אתם מכירים את המושגים בהם אנו משתמשים בחיי היום יום כמו "אהבה עיוורת", "עקב אכילס", "חוט החיים" ו"כריזמה"? האם ביקרתם פעם ביבשת אירופה, בנהר האמזונס או, אפילו פה אצלנו, בסלע אנדרומדה ביפו? האם גידלתם פעם נרקיסים, צמחי דפנה וצמחי מנתה? האם אתם אוהבים לבקר במוזיאונים? ובכן, אם לפחות אחת התשובות לשאלות אלו היא חיובית – יש לכם קשר כלשהוא למיתולוגיה היוונית שנכתבה לפני יותר מ-2500 שנה! מבין כל מיתולוגיות העולם, השפעתה של המיתולוגיה היוונית על העולם המערבי בפרט ועל כל העולם בכלל, היא הנרחבת והמוכרת ביותר.

סקרנים לדעת יותר על מיתולוגיה זו, כמו גם על מיתולוגיות עמים שונות? החל מגיליון זה של נושאונצ'יק יחל אלי מועלם לפרסם סדרת מאמרים בנושא "מיתולוגיות עמי העולם" בה נכיר מיתולוגיות שונות – החל במיתולוגיות היוונית והרומית, סיפורי המיתולוגיות הבודהיסטיות וההינדואיסטיות, מיתולוגיות עמי אוקיאניה ואמריקה וכלה

במיתולוגיות שלנו ושל שכנינו – עמי המזרח התיכון. המאמר הראשון בסדרה המופיע בגליון זה הוא בנושא "האלים האולימפיים" והוא יפתח את רצף המאמרים בנושא המיתולוגיה היוונית.

אז מה בכל זאת בגליון? יורם לוביאניקר כותב על המדענית הגדולה ביותר בכל הזמנים. יעל ענבר מתארת 3 נשים שזכו לכינוי "אהובות ההמונים". בפינה "מיתולוגיות עמי העולם" אלי מועלם מפרסם מאמר ראשון כנ"ל, ולבסוף, כבכל גליון, חידון בולאי נושא פרסים.

בנוסף, תודה רבה לכל העונים על הסקר, ריכוז התשובות ושמות הזוכים יפורסמו בגליון הבא.

נתראה בגליון הבא,

שלכם, שביט

מארי קירי – המדענית הגדולה ביותר בכל הזמנים

יורם לוביאניקר

מריה סקלודובסקה נולדה בוורשה בשנת 1867. אביה היה מורה למתמטיקה ולפיסיקה – שני מקצועות שבהם מריה עתידה להצטיין. אמה הייתה אף היא מורה, וניהלה בית ספר לבנות. למרות זאת ששני הוריה עבדו במקצועות שהיו אז נחשבים מאוד משפחת סקלודובסקי לא הייתה משפחה עשירה באותם שנים.

מריה סקלודובסקה נולדה בפולין.

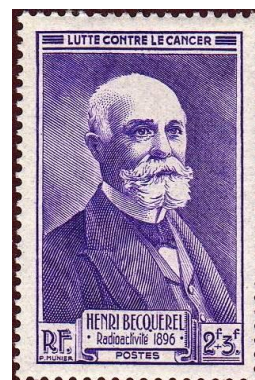
במהלך המאה ה-19 איבדה פולין את עצמאותה ונשלטה על ידי רוסיה. הפולנים ניסו להתמרד. המרד דוכא, ועל המעורבים בו – כולל משפחת סקלודובסקי – הוטלו מגבלות שונות ועונשים כספיים. לפיכך, מריה הצעירה לא יכלה להתקבל ללימודים באוניברסיטה. אבל מריה מצאה פתרון: במשך מספר שנים היא עבדה כמורה פרטית אצל משפחות האצולה הפולנית, ומימנה את לימודי הרפואה של אחותה הגדולה, **ברוניסלבה**, בפאריס.

בשנת 1891, כאשר מריה הייתה בת 24, סיימה ברוניסלבה את לימודיה והתחתנה. עתה היה לה מספיק כסף, והיא יכלה לגמול לאחותה הצעירה: מריה עברה לפאריס, והתקבלה ללימודי פיסיקה, כימיה ומתמטיקה במוסד היוקרתי ביותר בעיר – הסורבון. במהלך לימודיה פגשה מריה מרצה בשם **פייר קירי**, שהיה כבר מדען מפורסם באותם ימים. השניים עבדו ביחד בחקר תכונות מגנטיות של מתכות, התאהבו ובשנת 1895 – התחתנו.

פייר קירי היה מדען דגול בזכות עצמו, בעל ושותף למחקר ולתגליות הגדולות

שנה מאוחר יותר, ב-1896 גילה מדען צרפתי בשם **אנרי בקרל** תופעה מעניינת. הוא עסק בחקר מלחי אורניום, ובסוף היום השאיר אותם במגירה שלו, על גבי לוח צילום כשהם עטופים בנייר שחור. למחרת הוא גילה להפתעתו שלוח הצילום שלא נחשף לאור שמש הפך בכל זאת לשחור. בקרל הסיק שהאורניום פולט קרינה באופן ספונטני (כמו השמש), אבל שאת הקרינה הזו איננו יכולים לראות בעין.

אנרי בקרל: האיש שגילה במקרה את הרדיואקטיביות.

מארי קירי – כפי שהיא נקראה עכשיו – החליטה כי זהו תחום מעניין למחקר. תוך זמן קצר היא הצליחה להוכיח כי מקור הקרינה הוא באטום האורניום עצמו. בשלב זה הצטרף גם פייר קירי לתחום המחקר החדש, אותו כינו השניים "רדיואקטיביות". ביחד הם גילו כי יש חומרים בעלי רמת רדיואקטיביות גבוהה יותר מאורניום. הם זיהו שני יסודות חדשים, שלא היו ידועים עד אז, ואשר לשניהם רדיואקטיביות חזקה. ליסוד האחד הם קראו "רדיום" ולשני "פולוניום", על שם ארץ מולדתה של מארי.

מאה שנה לגילוי הרדיום.

בשנת 1903 הוענק למארי קירי תואר דוקטור על מחקרה ברדיואקטיביות. באותה שנה היא גם זכתה בפרס נובל בפיסיקה על גילוי הרדיואקטיביות. עימה זכו בפרס עוד שני מדענים: אנרי בקרל ובעלה, פייר. בכך הייתה מארי לאישה הראשונה שזכתה בפרס נובל.

מארי קירי הייתה באותם ימים, ככל הנראה, האישה המפורסמת ביותר בעולם. אבל רבים התקשו אז להאמין כי אישה מסוגלת להגיע להשגים כאלה בזכות עצמה. היו שטענו (ללא כל בסיס) כי את רוב הקרדיט יש להעניק לפייר קירי. ואז קרה אסון: בשנת 1906 פייר נדרס למוות על ידי כרכרה. מארי הייתה הלומת יגון במשך זמן רב, ולמעשה חדלה מכל פעילות. את המצב הצילו אנשי הסורבון שהעניקו לה את קתדרה משל עצמה – האישה הראשונה שזכתה למעמד זה באוניברסיטה היוקרתית.

האישה הראשונה שזכתה לקתדרה בסורבון. החותמת מראה את הסורבון.

בשנת 1911 מארי קירי עשתה היסטוריה פעם נוספת, כאשר זכתה בפרס נובל בכימיה על גילוי היסודות רדיום ופולוניום. בכך היא הפכה לאדם הראשון שזכה בפרס נובל פעמיים, ועוד בשני תחומים שונים (כימיה ופיסיקה). מאז ועד היום רק הכימאי האמריקאי **לינוס פולינג** זכה בפרס היקרתי בשתי קטגוריות שונות (כימיה ובפרס נובל לשלום). ממשלת צרפת בנתה לכבודה מכון מחקר מיוחד (שנקרא היום מכון קירי). המכון הוציא ברבות הימים לא פחות מארבעה חתני פרס נובל. הבולטים שבהם הם בתה, **אירן ז'וליו-קירי**, וחתנה **פרדריק ז'וליו – קירי**. עד

מארי קירי זכתה בשני פרסי נובל.

היום אין שום משפחה הכוללת מספר כה גדול של חתני פרס נובל.

גם בתה וחתנה זכו בפרס נובל.

במהלך מלחמת העולם הראשונה יזמה מארי קירי את הקמתם של מכוני רנטגן ניידים לטיפול בחיילים פצועים. מכונים ניידים אלו השתמשו ביסוד רדיום, אותו היא עצמה גילתה, ונקראו בפי העם "הקיריים הקטנים".

מארי קירי הלכה לעולמה בשנת 1934 והיא בת 67. היא מתה כתוצאה מאנמיה – מחלה בה היא לקתה כתוצאה מחשיפה לחומרים רדיואקטיביים ללא הגנה. כיום הסכנה שבחומרים כאלו ידועה היטב, אך בימים בהם הרדיואקטיביות רק התגלתה איש לא ידע על הצורך להתגונן מפניה. בשנת 1995 הועבר ארונה לפנתיאון בפאריס. היא האישה היחידה שזכתה לכבוד זה עד כה.

מארי קירי בשעת עבודה במעבדה

סיפור חייה של מארי קירי הוא מופת של התמדה כנגד כל הקשיים: המגבלות שהוטלו על הפולנים בארצם, מחסור כלכלי בראשית הדרך, התלאות שעובר כל מהגר בארץ זרה והדעות הקדומות כנגד יכולתיהן של נשים במדע. על כל אלה הצליחה מארי קירי להתגבר, ובצדק היא הפכה לאחת הנשים החשובות ביותר בהיסטוריה המדעית ולמעשה גם בהיסטוריה בכלל.

לתגובות ניתן לפנות ליורם לוביאניקר בכתובת lubianiker@gmail.com

אהובות ההמונים

יעל ענבר

מי לא מכיר את האגדה על סינדרלה, הנערה היפה והעניה, שהתחתנה עם הנסיך והם חיו באושר ועושר עד עצם היום הזה? מסתבר שלפעמים אגדות כאלה מתגשמות במציאות. כך לפחות נראים חייהן של שלוש נשים, צעירות ויפות, שהתחתנו עם נסיך וזכו להערצת העם. מותן בגיל צעיר רק העצים את האגדה, וקיבע אותן בזיכרון הציבורי כמיתוס. במאמר זה אסקור את תולדות חייהן של השלוש, ואצביע על מוטיבים דומים בסיפוריהן.

אווה פרון

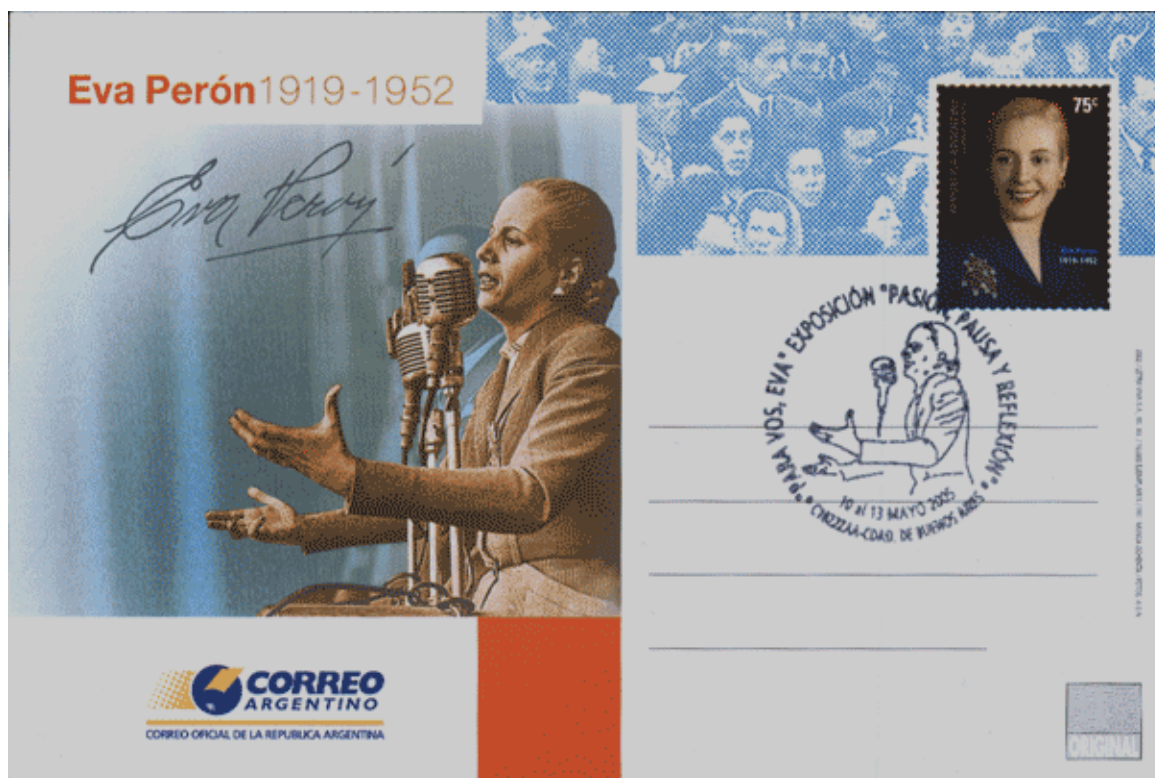
אווה פרון.

אווה מריה דוארטה נולדה בשנת 1919 בעיירה קטנה בארגנטינה, כאחת מחמשת ילדיהם של טבחית לא נשואה ושל חוואי מקומי, בעל משפחה משלו. משפחת אביה התנכרה לה כל השנים, והיא טיפחה שנאה עזה לבורגנות בצד שאיפה עזה לעלות בסולם החברתי. בגיל 15 הגיעה לבואנוס איירס, כמלווה של זמר נודד, והחלה בקריירה של שחקנית תיאטרון ובתסכיתים בהמשכים ברדיו ("רדיונבלות"). היא אהבה לשחק תפקידים של מלכות ונשים חזקות, ומאוחר יותר נעזרה בכותב התסכיתים לכתיבת נאומיה. תוך זמן קצר היא פילסה את דרכה לתפקיד מנהלת תחנת הרדיו, והפכה לדמות מוכרת ברחבי המדינה. בעת אירוע צדקה לנפגעי רעידת אדמה היא

פגשה את הקולונל **חואן פרון**, שמונה באותם ימים לשר העבודה והרווחה. היא נישאה לו ב-1945, וסייעה לו במימוש שאיפותיו הפוליטיות. במערכת הבחירות של 1946 היא השתמשה בתחנת הרדיו שלה לנאומים חוצבי להבות לטובת פרון, אותו תיארה כנציג הנאמן ביותר של השכבות החלשות.

לאחר שפרון נבחר לתפקיד הנשיא (במידה רבה בזכותה) התגייסה אווה פרון לפעילות ציבורית רחבת היקף, הרבה יותר מהמקובל בקרב נשות מנהיגים. היא הקימה את "קרן אווה פרון" שגייסה "תרומות" למטרות חברתיות. פעילויותיה החברתיות ומעורבותה בניהול המדינה, זיכו את אווה פרון, שכונתה "אוויטה", בהערצת ההמונים. לעומת זאת המעמד הגבוה בז לה ולדרך בה הגיעה לעמדת הכוח שלה.

אווה פרון היתה פעילה מאוד גם בנושאי מעמד האישה. היא נלחמה למען הענקת זכות בחירה לנשים בארגנטינה (מאבק שהוכתר בהצלחה בשנת 1947), ואף יזמה הקמת מפלגת נשים פרוניסטית. את ענייני המדינה ניהלה ביד ברזל יחד עם בעלה, ולא סבלה מתנגדים – אותם השתיקה על ידי סגירת עיתונים או אפילו מאסר. בשנת 1951 רצתה לבסס את מעמדה השלטוני, ופעלה לקבל מינוי של סגן נשיא. אליטת הצבא התנגדה והמינוי סוכל.

אויטה נואמת להמונים – דבר בולים מארגנטינה.

זמן קצר לאחר מכן, בשנת 1952, מתה אויטה מסרטן צוואר הרחם, והיא בת 33 בלבד. בעקבות מותה הוכרז אבל לאומי, גופתה נחנטה והוצגה לראווה. לאחר נפילת שלטונו של חואן פרון, והגלייתו, נעלמה הגופה למספר שנים, בהן נקברה באיטליה ובספרד. כיום היא קבורה בבית הקברות לה רקולטה בבואנוס איירס, בארון מתכת כבד, למניעת גניבה. אחוזת הקבר משמשת אתר עליה לרגל למעריציה עד היום.

הנסיכה גרייס ממונקו

גרייס פטרישה קלי נולדה בשנת 1929 בפילדלפיה, למשפחה קתולית עשירה ממוצא אירי. כבר בגיל צעיר הביעה שאיפה להשתלב בחיי הזוהר, ולמרות התנגדות הוריה, עברה לניו יורק לאחר סיום לימודיה בתיכון. במשך שנתיים עבדה כדוגמנית ואף שיחקה בברודוויי, אבל פריצתה החלה לאחר שעברה לקליפורניה ושיחקה בתפקיד קטן בסרט "14 שעות". תפקיד זה הוביל לתפקיד החשוב הראשון שלה, בסרט "בצהרי היום" (1952), הנחשב לדעת רבים כמערבון הטוב בכל הזמנים. קלי גילמה אישה קווייקרית הזונחת את עקרונותיה כדי לסייע לבעלה (**גארי קופר**) להלחם בדו קרב אקדחים. ב-1953 הייתה מועמדת על משחקה לאוסקר לשחקנית המשנה הטובה ביותר על תפקידה בסרט "מוגמבו", עם **קלארק גיבל** ואווה גרדנר.

גרייס קלי –
הבלונדינית הקרירה.

הבמאי **אלפרד היצ'קוק**, שרחש חיבה לשחקניות מטיפוס "הבלונדינית הקרירה" הפך אותה לכוכבת. שיתוף הפעולה

ביניהם החל בסרט "אליבי" (1954), בו שיחקה אישה שבעלה זומם להורגה, המשיך עם "חלון אחורי" (1954), לצד **ג'יימס סטיוארט**, על גבר בכיסא גלגלים הבטוח כי ראה רצח מבעד לחלון, וכלה בקומדיה הקלילה "תפוס את הגנב" (1955) עם **קרי גרנט**. ב-1955 זכתה קלי בפרס האוסקר לשחקנית הטובה ביותר על משחקה בסרט "נערת הכפר" עם **בינג קרוסבי**, כאשתו של זמר אלכוהוליסט שמשכנעת אותו לחזור להופיע. קרוסבי חבר אליה גם בהופעתה האחרונה בסרט המוסיקלי "החברה הגבוהה" (1956), יחד עם **פרנק סינטרה**.

באותה שנה, 1956, נטשה גרייס קלי את קריירת המשחק שלה ונישאה לנסיך **רנייה** ממונקו. תושביה של הנסיכות הקטנה כבר התייашו ממצאות כלה ולידת יורש לנסיכם. בהעדר יורש הייתה מונקו מסופחת לצרפת, וכל ההטבות הרבות הנלוות לאזרחות בנסיכות (ובראשן הפטור ממיסים) היו נעלמות. לשמחת תושבי הנסיכות, נולדו לזוג שלושה ילדים: **קרולין, אלבר השני** (נסיך מונקו הנוכחי) ו**סטפני**.

נישואי גרייס לנסיך רנייה.

לאחר שנולדו ילדיה, גילתה גרייס קלי נכונות לחזור ולשחק בסרטים. היצ'קוק, שקלי הייתה השחקנית החביבה עליו, ביקש ממנה להשתתף בסרטו "מארני", אך יועציה שכנעו אותה שתושבי מונקו לא ישמחו לראות את נסיכתם בתפקיד של גנבת כפייתית הנאנסת על ידי בעלה. קלי ביטלה את השתתפותה, וטוב שכך – "מארני" הוא לדעת רבים החלש שבסרטי היצ'קוק.

בשנת 1982 לקתה הנסיכה גרייס בהתקף לב באמצע נהיגה בדרך בין מונקו לצרפת. מכוניתה התדרדרה לתהום, והיא נפצעה פצעים אנושים, מהם מתה למחרת היום. בתה סטפני, שהייתה אף היא במכונית סבלה מפציעות קלות. למרבית האירוניה התאונה ארעה באותו הכביש בו צולמה הנסיעה הפרועה בסרט "תפוס את הגנב" עשרים ושבע שנים קודם לכן. הנסיכה גרייס ממונקו קבורה בקתדרלת סן ניקולא במונטה קרלו.

דיאנה, הנסיכה מוויילס

נישואי דיאנה וצ'ארלס.

דיאנה פרנסס ספנסר נולדה בשנת 1961 לבנו של הרוזן ספנסר השביעי, הצעירה משלושה אחים. בשנת 1975, מת סבה, אביה הפך לרוזן ספנסר השמיני והיא קיבלה את התואר "ליידי" (ומכאן הכינוי "ליידי די"). לכאורה זהו מוצא מיוחס, אך למעשה המשפחה היא משולי האצולה האנגלית, ודיאנה הצעירה עבדה כסייעת לגננת. בגיל 19 נישאה ל**צ'רלס**, הנסיך מוויילס, בחתונה מפוארת שנערכה בכנסיית סיינט פול בלונדון. השידוך נעשה בעזרת אחותה הגדולה, **שרה**, שיצאה תקופה מסוימת עם הנסיך.

בשנת 1982 ילדה דיאנה את בנה **ויליאם**, כיום השני בתור לרשת את הכתר, ושנתיים אחר כך נולד **הארי**. לאחר לידת הנסיך ויליאם סבלה דיאנה מדיכאון שלאחר הלידה, שלוה בניסיונות התאבדות ובבולימיה. בסוף שנות ה-80 עלו נישואיה לצ'רלס על שרטון, ובשנת 1992 – הם נפרדו. גירושיהם נחתמו סופית ב-1995.

סדרת הבולים שהונפקה בבריטניה לזכר דיאנה מיטיבה להראות את יופייה של הנסיכה האהובה.

דיאנה הייתה פטרונית של ארגוני צדקה רבים, אך פעילותה העיקרית הייתה בשני תחומים: נגד שימוש במוקשים נגד אדם והפחתת הסטיגמה השלילית שדבקה בחולי איידס. היא הייתה הידוענית הראשונה שצולמה נוגעת בחולה איידס, וצילומיה בקסדה ושכפ"ץ סייעו במאבקה לחתימת אמנה נגד שימוש במוקשים באזורי מלחמה.

בשנת 1997 נהרגה דיאנה בתאונת דרכים בפאריז, יחד עם בן זוגה דאז, **דודי אל-פאיד**, והנהג השיכור של מכוניתם שניסה לחמוק מצלמי עיתונות. עם מותה הוכרז שבוע של אבל, ורחבת ארמון קנסינגטון, הארמון בו התגוררה בשנים מאז גירושיה ועד למותה, התמלאה פרחים. היא נקברה באחוזת הקבר של משפחת ספנסר באולת'ורפ, מקום שהפך לאתר תיירות למעריציה.

קווי דמיון ונקודות שוני

סיפורן של אוויטה, גרייס ודיאנה, נראה על פניו כסיפור סינדרלה. שלושתן התחילו ממעמד נמוך יותר מזה שהגיעו אליו, לאחר שנישאו לנסיך או לשליט המדינה. שלושתן היו יפות וצעירות, ונשאו לגברים עשירים המבוגרים מהן בהרבה. מדוע דווקא הן, וכיצד הפכו שלוש הנשים האלה לסמל ולמושא הערצה בארצן ובעולם כולו?

דיאנה וצ'ארלס.

ראשית, שלושתן היו בלונדיניות. מיתוס הבלונדינית כמושא תשוקה או הזדהות מלווה אותנו מאז ילדותנו. כמעט כל הגיבורות באגדות, כגון סינדרלה, זהבה ושלושת הדובים, היפהפיה הנרדמת, הן זהובות שיער, וכך גם רוב כוכבות הקולנוע בעבר ובהווה. בלונד מזוהה עם גיל צעיר ופוריות, עם טוב לב ותמימות.

מבין שלוש הנשים "שלנו" רק שתיים הולמות את הדימוי המיתולוגי. לידי דיאנה הייתה בת 19 בלבד כשנישאה לנסיך

צ'רלס, ועבודתה עם ילדים – שבועדאי הצריכה טוב לב וסבלנות – תאמה להפליא את "דרישות התפקיד" לנסיכה. זאת ועוד, תכונות אלו פסחו על אהובתו האמיתית של הנסיך צ'רלס, **קמילה פרקר בולס**, שהייתה גם נשואה, וגם בת גילו לערך. גרייס קלי, נחשבה לכלה מתאימה לנסיך מונקו בזכות יופיה הצונן ששידר אצילות. אמנם הייתה לה היסטוריה ארוכה של רומנים עם כוכבי קולנוע, אך כלי התקשורת בימיה היו מאופקים הרבה יותר, כך שדמויה הקולנועי המהוגן גבר על האמת הביוגרפית הסמויה מעיני הציבור. לגבי אוויטה – איש לא חשד בה בתמימות או בטוב לב. להיפך, המעמד הגבוה בארגנטינה סלד ממנה דווקא משום שהייתה בלונדינית יפה וצעירה, אשר פילסה את דרכה לצמרת דרך קשרים עם גברים ובזכות יופיה.

דיאנה ובנה,
הנסיך ויליאם.

אם כן, סינדרלה התחתנה עם הנסיך, ומה הלאה? כדי להמשיך את השושלת נדרשת הנסיכה להעמיד צאצאים. גם כאן אויטה היא יוצאת הדופן: דיאנה ילדה שני בנים, גרייס – שלושה ילדים, ואויטה – אף לא אחד. על רקע זה מעניין גם לבחון את יחסו של הבעל לאישה בהקשר זה. דיאנה ילדה את שני ילדיה בתוך שלוש שנים מיום הנישואים, וזמן קצר

גרייס העמידה
יורש לנסיכות מונאקו.

אחר כך כבר עלו הנישואים על שרטון. נראה כי הנסיך צ'רלס חש כי הוא כבר מילא את חובתו לכתר, וראה עצמו חופשי לשוב לאהבתו האמיתית, קמילה פרקר בולס. חואן פרו, לעומת זאת, נשאר עם אוויטה עד סופה המר.

אין עוררין על כך ששלוש הנשים היו ידועות בזכות עצמן, ובהחלט לא רק כ"אשתו של". מעניין לציין כי כל אחת מהן ידעה בזכות פעילותה בתקופה אחרת של נישואיה לנסיך/שליט. גרייס קלי ידעה יותר כשחקנית קולנוע, **לפני** נישואיה לנסיך מונקו. גם מי שאינו חובב קולנוע מושבע יודע לנקוב בשמות של שניים או שלושה סרטים שבהם השתתפה. לעומת זאת, רק מעטים יודעים על פעילותה ההתנדבותית כנשיאת ארגון "הצלב האדום" בארצה. אוויטה ידעה בזכות פעילותה ההומניטרית **בזמן** נישואיה לחואן פרו. למעשה, נישואיה והמעמד אליו הגיעה כאשתו של הנשיא, הם שאפשרו לה לפעול למען השכבות החלשות ולהקים מפלגת נשים. דיאנה, כמו כל בני משפחת המלוכה, היתה פטרונית של מוסדות צדקה ואמנות. **לאחר** פרידתה מהנסיך צ'רלס, היא הרבתה לעסוק בפעילות הומניטרית למען נפגעי מוקשים באיזורים מרובי מלחמות, כמו אנגולה וסאריבו, והפכה למזוהה עם הנושא. לפחות במקרים של אוויטה ודיאנה, הערצת ההמונים אליהן נובעת גם מפעילותן החברתית, המוכיחה שהן אינן בובות יפות בלבד, אלא נשים בעלות דעה ויכולת השפעה משלהן.

במקרה של דיאנה ראוי גם לציין כי יופייה והכריזמה שלה בלטו כבר בזמן נישואיה לנסיך צ'ארלס. למעשה, בהופעות הפומביות של הזוג נראה היה כי דיאנה מאפילה על הנסיך האפרורי, ואהבת ההמונים נתונה בראש ובראשונה לה, למורת רוחו הבולטת של הנסיך. אין ספק כי לתופעה זו היה משקל בהתפוררות נישואיהם.

בול זה הונפק במלאת
שנתיים ל"מעברה"
של אוויטה אל
"האל-מוות"
ניסוח מאלף!

לבסוף, שלושתן מתו בגיל צעיר יחסית. שתיים מהן, הנסיכה גרייס והנסיכה דיאנה – בתאונות דרכים מחרידות. גרייס היתה בת 53 במותה ודיאנה – בת 36. אוויטה, מתה מאחת המחלות שהכי מפחידות נשים, בגיל צעיר מאוד – 33 בלבד. המוות המוקדם משמש בתפקיד כפול: מחד הוא מקבע את דמותה הצעירה והיפה של הנשים בזיכרוננו, ומאידך הוא מספק מימד טראגי ההופך את הסינדרלות לאנושיות יותר.

מהשוואת הביוגרפיות של שלוש הנשים עולה מסקנה ברורה: מדובר בשלוש בלונדיניות יפות שטיפסו במעלה הסולם החברתי באמצעות נישואין. אך להערכה הגדולה לה הן זכו הן הגיעו לא רק בגלל יפי מראן, אלא גם בזכות אופיין ופעולתן למען הזולת. בגלל כל אלה, הן היו, ועודן, אהובות ההמונים.

לתגובות ניתן לפנות ליעל ענבר בכתובת momofyotam@walla.com

רוצים לקרוא עוד על מתן זכויות לנשים? [בנושאונצ'יק מספר 21](#) מאמר בנושא מתן זכויות הצבעה לנשים

האלים האולימפיים – גיבורי המיתולוגיה היוונית אלי מועלים

הטיטאן אוראנוס – אל השמיים

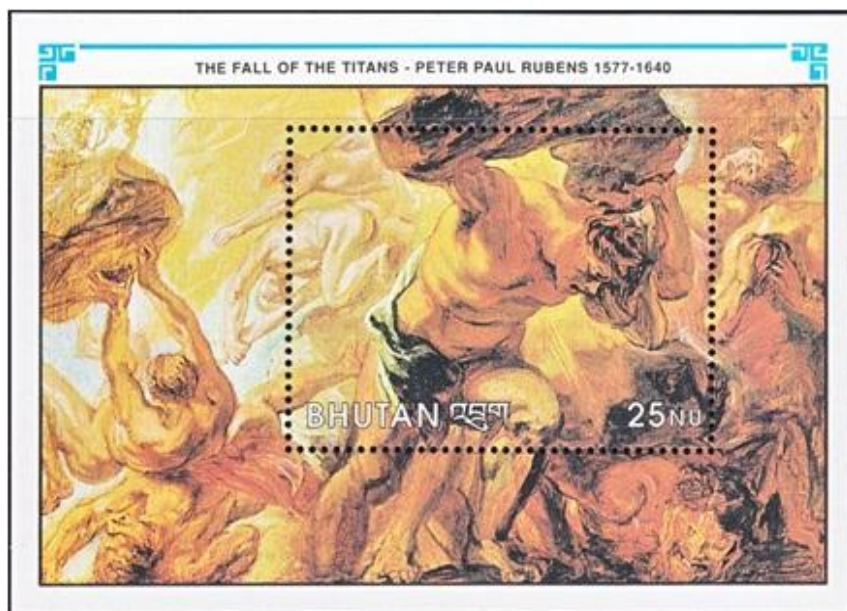
בראשית שלטו הטיטנים על השמים ועל הארץ. היוונים הקדמונים האמינו כי תחילה נוצרו כאוס (החלל), גאיה (הארץ) וארוס (היצר). גאיה ילדה את אורנוס (השמים) שהיה לבעלה. מזיוגם של אורנוס וגאיה נולדו עמי ענקים.

בין עמים אלו היה עם הטיטאנים ששלטו על היקום בראשותו של ענק בשם קרונוס. לפי הנבואה, בנו

של קרונוס צפוי היה להדיח את אביו מהשלטון. לכן נהג קרונוס לבלוע את ילדיו לאחר שנולדו. בהוולדו של זאוס, בנו השישי, סיכלה האם את תוכניתו של בעלה, והגישה לו אבן עטופה בבד במקום בנה ובכך ניצל זאוס מהגורל המר. בהתבגרו, החליט זאוס לנקום באביו, נסך רעל בשתיה שלו וגרם לו להקיא את כל ילדיו שבלע. ילדים אלו, זאוס ואחיו, גדלו והפכו לאלים האולימפיים הנקראים כך מכיוון שהם גרים על הר גבוה מאד בשם אולימפוס הנמצא בצפונה של יוון. לאחר מכן, פרצה מלחמה בינם לבין הטיטאנים, בה ניצחו האלים האולימפיים שהפכו לשליטי העולם. את מפלת הטיטאנים הטיב לבטא הצייר

פיטר פאול רובנס כפי שמתואר על הגליונית מבהוטאן. אחד אטלס נושא את העולם מהטיטאנים המפורסמים שהובסו על ידי האלים האולימפיים היה הטיטאן אטלס. כעונש, ציווה עליו זאוס להחזיק את העולם על כתפיו, דבר שהוא עושה עד היום כפי שניתן לראות על הבול מארגנטינה.

רובנס – נפילת הטיטאנים

אך כאן לא תמו מלחמות האלים. עם ענקים אחר, הגיגאנטים, בניה של גאיה שנולדו מדמו של אורנוס, ערמו הרים זה על גבו של זה כדי להסתער על האולימפוס ולהדיח את זאוס. על פי הנבואה, יוכלו האלים האולימפיים להכניע את המתקוממים רק אם בן תמותה יעזור להם. גאיה ידעה זאת וביקשה לסכל את הנבואה. לשם כך היא חיפשה צמח שיהפוך את בניה הגיגאנטים לחסינים לחלוטין מפני פגיעות. אולם זאוס אסר על השמש ועל הירח להופיע כך שגאיה, אמא אדמה, לא יכלה למצוא את מבוקשה בעלטה. בקרב עקוב מדם הצליחו האלים האולימפיים לנצח, בסיועו של הרקולס, אחד מגיבורי יוון, לו נקדיש מאמר נפרד. קרב זה הונצח בתבליט על מזבחו של זאוס שהתגלה בפרגמון ומוצג היום במוזיאון בברלין.

מלחמת זאוס בגיגאנטים

מלחמת האולימפיים בגיגאנטים

האולימפוס – משכן האלים

מאז מפלת הטיטאנים והגיגאנטים, חיים האלים האולימפיים בשלווה על הר האולימפוס כשזאוס משמש להם כ"אבי האלים" והם נהנים מנקטר ואמברוזיה – משקה ומזון האלים. על הר האולימפוס נערכות מועצות האלים, בהן דנים בסדרי עולם ושם נחרצים גורלות אלים ובני אדם. מי הן הדמויות שנמנו על פנתיאון האלים האולימפיים? הבה נכיר אותן אחת לאחת באמצעות סדרת בולים שהונפקה ביוון לכבודם:

אפרודיטה – אלת היופי
והאהבה

הרמס - שליח האלים, אל
הסוחרים, הנואמים, הסופרים,
הרופאים והנוודים

הסטיה - אלת הבית,
המשפחה ואש האח

הפיסתוס – אל המלאכה,
הנפחים וחרשי הברזל

אתנה – אלת החוכמה
והנצחון

ארס – אל המלחמה

דמטר – אלת החקלאות
והיבולים

אפולו – אל השמש, המוזיקה
והאומנויות

ארטמיס – אלת הירח והציד

זאוס - אל הברקים, השמים
ואבי האלים

הרה – אלת הנישואין
והאימהות

פוסידון – אל הים, רעידות
האדמה והסוסים

דיוניסוס – אל היין

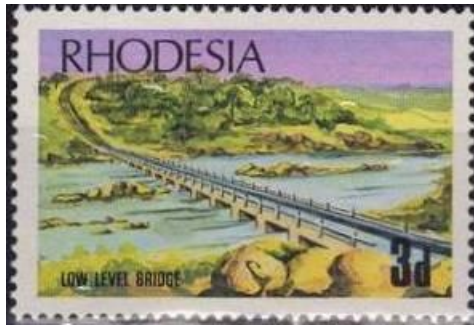
על רשימת אלים זו יש להוסיף את אל היין, דיוניסוס. לפי מסורות מסוימות ויתרה הסטיה לדיוניסוס על מקומה באולימפוס. לכן, ברשימות אלים שונות ניתן למצוא את שמו במקום הסטיה.

אלים אלו, יחד עם אלים נוספים לא אולימפיים ודמויות נוספות רבות שהיו בקשר איתם, יעמדו במרכזם של מספר מאמרים בנושא המיתולוגיה היוונית בה אתחיל החל מגליון זה. מאמרים אלו יהוו חלק מסדרת מאמרים בנושא "מיתולוגיות עמי העולם" בהם נכיר מיתולוגיות עמים שונות.

כעת, לאחר שהכרנו את הדמויות המרכזיות של המיתולוגיה היוונית הצטרפו אלי למסע בו נכיר את עלילותיהם, תכניהם ושפע מאהביהם. מסע בו גם נכיר את הסיפורים הגדולים של מיתולוגיה זו – מיתולוגיה שהשפעתה על העולם המערבי ניכרת עד היום.

לתגובות ניתן לפנות לאלי מועלם בכתובת eli573@zahav.net.il

חידון מספר 49

איזו מדינה?

איך נקראת היום המדינה שהנפיקה בול זה?

- א. רודוס
- ב. זימבבואה
- ג. זנזיבר
- ד. אוגנדה

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?
באיזה תחום הוא התפרסם?
ציין את שמותיהם של לפחות שלוש מיצירותיו.

זהה את האתר

מהו האתר הנראה בבול?
מתי הוא נבנה, ומתי נהרס?
מבנה זה נחשב לאחד מ....

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 במרץ. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 48

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא ג' – ציילון
נקראית היום בשם סרי לנקה.

מי האישה?

הבול מראה את **נדיה קומאנץ'**. נדיה
התפרסמה במשחקים האולימפיים
במונטריאול בשנת 1976, בהיותה בת
14 בלבד. היא הייתה הראשונה
בהיסטוריה לזכות בציון מושלם של 10
עבור התרגיל שלה על המקבילים
המדורגים ועל הקורה. לוח התוצאות
לא היה מוכן לאפשרות של ציון 10, ולכן
בבול נראה הציון 1.00 במקומו.

זהה את האתר

הבול מראה את בית האופרה
המפורסם ביותר בעולם - לה סקאלה -
השוכן בעיר מילאנו באיטליה. המבנה
הוקם בשנת 1778.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמו של אורי אמיגה בן ה-15. אורי
זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com